

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ

Az NKA Múzeumok Kollégiuma 209111/16 altéma kódszámú pályázatához

Restaurátor neve: Moór Anikó e.v., okleveles restaurátorművész
Oklevél sorszáma: 83/2018
Székhely: 2143 Kistarcsa, Késmárki u. 58.
Adószám: 55594048-1-33
Nyilvántartási szám: 54300709

A műtárgy megnevezése: Erzsébet királyné tölgyfatapló papucs

Tulajdonos: Isaszegi Művelődési Ház és Múzeumi Kiállítóhely, 2117 Isaszeg, Dózsa Gy. u. 2.

Őrzés helye: Múzeumi Kiállítóhely (Falumúzeum)
2117 Isaszeg, Madách Imre u. 15.

Leltári száma: T-2021.1.3.

Méretei: Hossza: 24 cm
Legnagyobb szélessége: 9 cm
Talp legnagyobb szélessége: 7 cm
Szélessége az orrnál: 5 cm
Szélessége a saroknál: 6 cm

Darabszám: 1 db

Alapanyag: tölgyfatapló, bőr, selyem, fém

Tárgyleírás: A tárgy felső része taplóból készült, piros selyemmel szegett, fémfonallal és piros szalagcsokorral díszített. Talpa bőrből van, amelyet szegekkel rögzítettek a felső részhez. A talpán írott szöveg látható: „Ferenczy Ida ajándékozta Hanzl Károlynénak Gödöllőn 1904-ben”. A papucshoz egy cédula is tartozik, melyen a tulajdonos múzeum egykori vezetője, Szathmáry Zoltán kézzel írott feljegyzése olvasható.

Állapotleírás restaurálás előtt: A papucs teljes felületén lazán kötött porszennyeződés, és helyenként erősen kötött foltos szennyeződés volt található. Az alapanyag felülete kopott, sok helyen töredezett és meggyengült. Talpán és felsőrészen használatból eredő kopás, deformálódás és anyagihiány látható. A tapló alapanyagán valószínűleg rovarkárosítás okozta további anyagihiányok, apró lyukak is megfigyelhetők. A talpbélés sarokrészén az alapanyag meggyengült, töredezett, hiányos állapotban volt. A papucs díszítményét képező vörös szalag és szalagcsokor porszennyezett, foltosan szennyezett, erősen meggyengült állapotban volt. A felsőrészt szegő szalag kopott, feslik és nagy mértékben hiányos. A szalagcsokor szakadozott

és deformálódott, nagy felületeken a papucs felsőrészéhez ragadt. A vékonyabb, gyengébb láncfonalak elszakadása miatt a szalagon főleg vetülékirányú hasadások keletkeztek. A papucson lévő fém alkatrészek, a szögek és a szalagcsokor közepén lévő fémfonalas díszítmény korrodálódott.

A papucs állapota restaurálás előtt

Restaurálás: A restaurálás szükségességét a műtárgy meggyengült állapota indokolta. A restaurálás mértékét a tulajdonos múzeummal egyeztetve határoztuk meg. A műtárgy restaurálása során a minimális beavatkozás elvét tartottam szem előtt, hogy a műtárgy történetéhez szorosan kapcsolódó, a használatból eredő, illetve az eredeti készítéstechnikai nyomokat minél hitelesebben megőrizhessük. Az elvégzett beavatkozásokat a műtárgy állapotának stabilizálása és hosszútávú megőrzése indokolta.

Bontás: A papucsot díszítő szalagcsokrok tisztítása és konzerválása miatt szükséges volt a lebontásuk. Mivel több helyen is a felsőrészhez ragadt, különböző oldószerekkel (víz, etanol, foltbenzin) oldhatósági próbákat végeztem. A ragasztót sajnos egyik sem oldotta. Ezek után a műtárgyat pára kamrába helyeztem, rövid ideig párásítottam, így sikerült a ragasztót duzzasztani és a szalagokat mechanikusan leválasztani. A ragasztót ebben a duzzadt állapotban igyekeztem a tapló felületről is leválasztani, de csak olyan mértékben, hogy a felület ne sérüljön. Ahol a művelet a felület sérülésével járt volna, ott inkább rajta hagytam. A szegőszalagot nem bontottam le. A díszítmény két különböző színű szalagból kötött szalagcsokor, melyeket lépésről-lépésre dokumentálva elemeire bontottam. Az alsó, narancsvörös szalagcsokrot egy

darab szalagból hurkolással alakították ki. A felső sötétvörös szalagsokrot 5 darab különböző hosszúságú szalagból meghajtva és egymáshoz öltve hozták létre. A két szalagsokrot ragasztással rögzítették egymáshoz, majd varrással rögzítették a papucson.

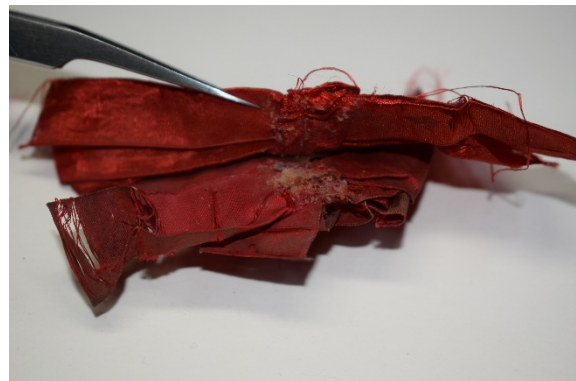
A leragadt szalagdízsz

A papucs párásítása

A lebontott díszítmény

A két szalagsokor ragasztásos rögzítése

A szétbontott alsó szalag

A szétbontott felső szalagsokor részei

Tisztítás: A papucs teljes felületét műtárgyporszívóval óvatosan, gyenge fokozaton áptorszívóztam kívül, belül. A gyenge, töredezett sarokrészt tüllhálóval védtem le a művelet

idejére. A talpat, a felíratos rész kivételével, alkohol és víz 1:1 arányú keverékével áttöröltem. A szalagokat vizesen tisztítottam. A vízbe 0,5 gramm/liter felületaktív anyagot (zsíralkoholszulfát) kevertem, majd a szalagokat bemelegítettem. Puha ecsetek használatával segítettem elő a szennyeződés fellazítását és távozását. A vízből kivéve a szalagon lévő, megduzzadt ragasztóréteg nagy részét csipesszel mechanikusan sikerült eltávolítani. Ahol erősen kötött a gyenge selyemszálakhoz, ott rajta hagytam, hogy elkerüljem a további sérüléseket. A szalagokat síkban, rozsdamentes rovartűkkel kitéúzve hagytam megszáradni.

A szalagok nedves tisztítása

Síkban szárított egyik szalag

Konzerválás: A papucs belső sarokrészén az alapanyag meggyengült, töredezett állapota miatt szükséges volt a rögzítése. Ehhez visszaoldható, sűrűre főzött rizskeményítőt alkalmaztam, melyet ecsettel juttattam az érintett felületekre. A papucs jobb oldalán lévő nagyobb hasadást is ezzel rögzítettem, hogy megelőzzem a további sérülését. A tölgyfataplón keletkezett hiányok nem kerültek kiegészítésre.

A papucs felsőrészének szélét díszítő szalagot nem bontottam le, hanem helyben konzerváltam úgy, hogy a lebegő részeket piros színű selyemszállal, öltéssel rögzítettem a felületen.

A sérült sarokrész rögzítése ragasztással

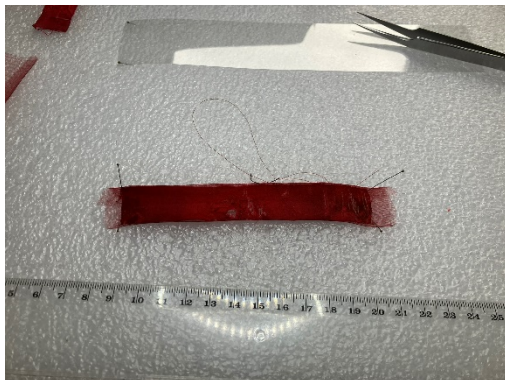

Az oldalsó hasadás ragasztás után

A szegőszalag varrókonzerválás közben és után

A szalagcsokrok konzerválását színükhöz hasonlóra megszínezett hernyóselyem kreplin közé varrva végeztem el, mert ezt tartottam hosszútávon a legbiztonságosabb megoldásnak, hiszen a kreplin körülveszi a szalagot, így mindkét felületét védi. Ez a módszer a lehető legkíméletesebb a sérült textilek esetében, mert az eredeti szövetet még a varrás által sem sértjük meg, mivel itt csak a kreplinbe öltünk. A varráshoz is hasonló árnyalatúra színezett hernyóselyem szálát és görbetűt használtam.

Az egyik sérült szalag bevonása kreplinnel

A szalagcsokor konzervált elemei összeállítás előtt és után

A korábbi jelölések és fotódokumentáció alapján a szalagsokrokat az eredeti formájuknak megfelelően újra összeállítottam, azzal a különbséggel, hogy egymáshoz rögzítésükhöz nem használtam ragasztót, hanem vörös pamutcérnával egymáshoz, majd a papucshoz öltöttem, így visszakerültek az eredeti helyükre.

Erzsébet királyné tölgyfatapló papucsá restaurálás után

Budapest, 2024.02.15.

Anikó Moór

Moór Anikó e.v.